

TM	Г. XXX	Бр. 2	Стр. 323 - 325	Ниш	април - јун	2006.
----	--------	-------	----------------	-----	-------------	-------

Реч са промоције
Примљено: 26.02.2006.

Драгољуб Б. Ђорђевић
Машински факултет
Ниш

РОМИ: ОТВАРАЊЕ КРУГА*

Лука је Прошић мени био асистент на студијама социологије у Нишу, водио је вежбе из *логике*, првим генерацијама студената социологије "тешког" предмета, и *увода у филозофију*.¹ Својим филозофским "нервом", луцидношћу, спремношћу на дискусију и непосредношћу у саобраћају с ђацима, као и ширем окружењу, на множину је утицао и многе је "наговорио на филозофију", бављење науком и, првенствено, на писање.

Још је тада објавио књигу о Ромима у нишкој "Градини" – *Игра и време* (1972) – која је, колико је мени познато, прва и ретка књига о том дивљења достојном народу написана од стране неког нашег филозофа. (До тада је било претежно етнолошких и историјских монографија, студија и научних радова – покоји и социолошки напис.) Ту значајну књижицу одмах сам прочитао и сада, после тридесетпетогодишње удаљености, све сам уверенији да је и она, међу другим, подстакла буђење интересовања за Роме, и то дотле – да ми уз бављење религијом, ромологија буде друго по важности научно поље.

Некоћ је др Прошић рекао, ако није и записао у поговору књиге о којој иде реч, да је *Игром и временом* "отворио ромски круг" а *Ромским есејима* "затворио". То је његова "пуста" жеља, јер, по дефиницији – сетимо се да је Лука и школовани и изворни филозоф – то није могуће: само *смрт*, тај егзистенцијални удес, ставља тачку и затвара круг. А дотле, док још битишемо и стремимо к плаветнилу неба, на коме нема долине суза – *вечност*, ос-

---

brkab@bankerinter.net

* Слово изговорено на промоцији књиге Луке Прошића, *Romski eseji* (Друштво Ром "Саит Балић", Ниш, 2005), одржаној 21. фебруара 2006. у Коларчевој задужбини, у Београду.

¹ Лука Прошић је редовни професор Београдског универзитета у пензији. На Филозофском факултету у Нишу предавао је *историју социјалних теорија* и *социологију сазнања*, на Филозофском факултету у Приштини *историју филозофије*, а на Филолошком факултету у Београду и Крагујевцу *марксистичку филозофију* и *увод у филозофију*. Поред студија из филозофије и друштвених наука, објавио је књиге: *Игра и време*, *Реч и род*, *Јесмо једном*, *Филозофске основе младог Маркса*, *Хајдегерове слике*, *Никуда*, *Стара грчка филозофија*, *Увод у филозофију*, *Историја филозофије*, *Поезија Добривоја Јевтића – успињање уз чистоту*, *Ромски есеји*. Био је уредник часописа *Градина*.

тајемо отворени: за љубав и наду, доброту и правичност, емоцију и хтење, мисао и делање... Пуно ће тога још о Ромима изаћи испод професоровог пера.

Из приземнијег, но не по значају, посматраног угла, круг се не да затворити из једног једноставног разлога: Роми, често потиснути и заборављени у досадашњој историји, тек у савремености, буквално – чак *данас*, избијају на површину и свугде се боре за достојанствено место у екумени и међу иним народима. Круг се тек отворио у њиховом случају и то захтева од свих нас, дакако и Луке, да га испуњавамо. При таквом послању за сваког има работа. Неко ће "ромском мозаику" приносити филозофску рефлексiju, попут оне у *Ромским есејима*, други ће поетским узлетом дохватити њихову "неухватљивост", како се посрећило Мики Антићу у *Гаравом сокаку*, трећи ће филмским поступком "разголитити" ромски *way of life*, што понајбоље чини Емир Кустурица, четврти ће скрупулозно, рационално и искуствено, како приличи научној методи,² изучавати ромску стварност и предлагати програме за интеграцију...

И сâм социолог, социологију посебно задужујем поводом проучавања Рома. Социологија Рома, ни трена не потискујући филозофски увид, упозорава нас: досадашњи и преовладавајући *романтичарски* (у књижевности) и *етнолошки* (у науци) прилаз/приступ Ромима произвео је мноштво стереотипа и предрасуда који су, што је најпогубније, позадина за њихово жигосање и изражену социјалну дистанцу. Премда је она у околним земљама и европским државама далеко већа, Срби и српско друштво би требало да се више стиде због непримерене *друштвене удаљености* од Рома, етноса са којим су равноправно делили историјску судбу и који их никада није издао.

Социологија, будући да баштини модернији приступ, итекако може да осавремени, поданашњи слику о Ромима. Својеврсном социологизацијом, она треба да проговори о Ромима данас. Тај говор започиње излагањем о *недоумицама* у истраживању ромске културе: Имају ли Роми културу? Која се наука бави ромском културом? Да ли нероми могу проучавати ромску културу? Због чега је политичка коректност неопходна у истраживању ромске културе? Је ли реконструкција ромске културе кључни задатак? Разрешења у по реченици гласила би: *Роми*, насупротив мњењу многих, *имају аутентичну културу*, тј. културни идентитет оличен у језику, вери, традицији и културној баштини. *Ромологија*, као нова, интердисциплинарна и синтетизирајућа дисциплина, *јесте наука усмерена на Роме*. *Нероми*, упркос аматерском, у суштини методолошки националистичком, ставу неких Рома, *оправдано могу и изучавају ромску културу*. *Политичка коректност јесте од далекосежног значаја у истраживању Рома*, јер се ради о вишеструко рањивом етносу. *Треба изнети на*

² Да ли је случајно да то најуспешније ради тзв. *Нишка ромолошка школа*, смештена у Нишу, граду у коме је Прошић започео своју универзитетску, филозофску и списатељску каријеру и где је публиковао обе књиге о Ромима. О *Школи* у мом напису "О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама", *Теме* 29(4):461-478.

светло дана савремену културу Рома, док је реконструкција прошлости другостепени циљ. Елем, дати попис упитности, попут Луке Прошића књиге *Ромски есеји*, енергично сведочи о томе да када су Роми на дневном реду, онда је исправно казати, и то наглашавам, *отварање* – никако не затварање – *круга*. Лично сам задовољан елементарним податком да сам, својим рецензентским потписом професорових есеја, малкице допринео том отварању.